

Tekin, Selim (2020). "Cahiliye Dönemi Arap Şiirinin Gerçeklik Tartışmalarına Fuat Sezgin'in Yaklaşımı". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 21, S. 39, s. 713-736.

DOI: 10.21550/sosbilder.659146

Araştırma Makalesi

CAHİLİYE DÖNEMİ ARAP ŞİİRİNİN GERÇEKLİK TARTIŞMALARINA FUAT SEZGİN'İN YAKLAŞIMI

Selim TEKİN*

Gönderim Tarihi: Aralık 2019

Kabul Tarihi: Şubat 2020

ÖZET

İslam bilim ve kültür dünyasının önemli kaynaklarından biri olan cahiliye şiirinin gerçekliği ile alakalı 19. yüzyıla kadar herhangi bir tartışma olmamıştır. Bu yüzyılın sonlarında bazı müsteşrikler bu şiirin gerçekliğine şüphe ile yaklaşmış, intihal (uydurma) olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu yaklaşıma muhalif olarak yine bazı müsteşrikler içinde bir takım intihaller olsa da bu şiirin orijinal ve gerçek olduğunu savunmuşlardır. İslam dünyasından da birçok düşünür, edebiyatçı ve tarihçi tartışmaya katılarak çeşitli delillerle bu orijinalliği göstermeye çalışmışlardır. Bu düşünürlerden birisi de çalışmamızın konusu olan İslam bilim tarihçisi Fuat Sezgin'dir. O, modern araştırmalar ışığında ve klasik kaynakları referans alarak cahiliye şiirinin gerçekliğini ispatlamaya çalışmıştır. Bu çalışmada söz konusu müsteşriklerin görüşleri ve delilleri sunulduktan sonra Fuat Sezgin'in konuya yaklaşımı ve yaptığı önemli tespitler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cahiliye şiiri, Fuat Sezgin, müsteşrik, orijinal, intihal

* Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü, selimtekin65@hotmail.com

Approach of Fuat Sezgin to the Reality Debates of the Arab Poetry in Jahiliyya

ABSTRACT

There were no debates until 19th Century on the Arab Poetry in Jahiliyyah, which is one of the most important sources of Islamic science and culture world. At the end of this century, some orientalist approached the authenticity of this poem in a skeptical manner, and suggested that it might be plagiarism. Unlike this approach, some orientalist argued that this poem was original and true, although there were some plagiarisms in it. Many Islamic thinkers, men of letters, and historians participated in this debate, trying to show the authenticity of it with various evidence. One of these thinkers is Islamic science historian Fuat Sezgin, who is the subject of our study. He tried to prove the authenticity of the Jahiliyyah period poetry in light of modern research with references to classical sources. In this study, Fuat Sezgin's approach to the subject and important findings will be discussed after the opinions and evidence of these orientalist are presented.

Key words: *poetry of Jahiliyyah, Fuat Sezgin, orientalist, original, plagiarism*

Giriş

Eski Arap şiiri olarak da isimlendirilen cahiliye şiiri İslam'ın gelişinden yaklaşık bir buçuk asır önce başlayıp İslam'ın doğuşuyla sona eren dönemdir. (el-Fâhûrî 1987: 52-53; Kehhâle 1972: 55). Klasik Arap edebiyatı tarihçileri arasında bu dönemden İslâmî döneme intikal eden şiirin gerçek olup olmadığıyla alakalı herhangi bir tartışma olmamış, tartışma şiirin miktarıyla ilgili olmuştur. Kimine göre bu şiirin tamamına yakını, kimine göre ise yüzde onu günümüze intikal etmiştir (Yalar 2008: 99).

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Theodor Nöldeke (öl. 1931) ve Wilhelm Ahlwardt (öl. 1909) gibi bazı müsteşrikler cahiliye şiirinin varlığına şüphe ile yaklaşmış ve bu şiirin intihal olabileceğini savunmuşlardır. David Samuel Margoliouth (öl. 1940) ve Arap dünyasından Taha Hüseyin (öl. 1973) ise daha aşırı giderek bu

şiiirin tamamen intihal olduğunu söylemişlerdir. Söz konusu yaklaşıma muhalif olarak Charles James Lyall (öl. 1920), Fritz Krenkow (öl. 1953) ve Erich Braunlich (öl. 1945) gibi bazı müsteşrikler ise her ne kadar bazı intihaller olsa da bu şiiirin orijinal ve gerçek olduğunu savunmuşlardır. İslam dünyasından birçok tarihçi, edebiyatçı ve düşünür ise çeşitli delillere dayanarak bu görüşü desteklemişlerdir (Sezgin 1984: 159-161; Taşdelen 1993: 311-313). Burada intihal kavramı “kaynak göstermeden başkasından alıntı yapma anlamında değil uydurma, yalan” anlamındadır (Abdurrahman 2007: 129).

Çalışmamızın konusu olan ünlü bilim tarihçisi Fuat Sezgin (öl. 2018) gerek klasik ve çağdaş Arap edebiyatı kaynaklarını iyi bilmesi ve gerekse batı dünyasının bu alanda yapmış oldukları çalışmalara vakıf olması nedeniyle konuyu önemsemiş ve çeşitli eserlerinde bu konuya yer vermiştir. Bu şiiirin orijinal ve gerçek olduğunu modern çalışmalardan ve klasik kaynaklardan hareketle göstermeye çalışmıştır. Bu çalışmada öncelikle cahiliye şiiirinin intihal ve uydurma olduğunu savunanların, sonrasında orijinal ve gerçek olduğunu savunanların görüşlerine yer verilecektir. Son olarak ise Fuat Sezgin'in konuya yaklaşımı ve yaptığı tespitler ele alınacaktır.

1. Cahiliye Şiirinin İntihal Olduğunu Savunanlar

Cahiliye şiiirinin intihal olduğunu ileri süren oryantalistlerin görüşlerine geçmeden önce konumuza ışık tutması açısından oryantalizmin tanımına, oryantalistlerin İslam dininin temel kaynakları olan Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflere yaklaşımlarına ve bunun nedenlerine yer vermek istiyoruz. Bundan sonra cahiliye şiiirinin intihal olduğunu iddia etmelerinin gerekçelerine ve bu durumun doğuracağı sonuçlara değineceğiz.

Oryantalizm; orijin olarak Latince ‘doğu’ anlamına gelen ‘orient’ kökünden türemiş olup ‘Doğu Bilimi’ anlamına gelir. Bu kökten türeyen oryantalist, doğu bilimci demektir ve bunun İslam

dünyasındaki karşılığı müsteşriktir. Bir terim olarak ise oryantalizm; XVII. asrın sonunda başlayıp Batı'nın Doğu'yu politik, sosyolojik, askeri, ideolojik, bilimsel ve kültürel olarak yönetmeyi hedefleyen, baskı ve otorite kuran, Doğu hakkında yargılarda bulunan, onu tanımlayan, algısını yeniden inşa eden, Doğu ile ilgili entelektüel bir güç olarak bir bilgi arşivi oluşturup onu ders olarak işleyen, XIX. ve XX. yüzyılın başında sömürgeciliğin bir aracı olan, temelinde sürekli batının güçlü oluşu, üstünlüğü, bilgeliği ve Doğu'nun zayıflığı, bayağılığı, geri kalmışlığı, cahilliği anlayışını barındıran bir ayrıma dayalı olan, gelişmesinde ve ortaya koyduğu kendi tarihinde, bu ayrımı derinleştirip hatta keskinleştiren, bu alandaki Batı çalışmalarını kendisine başlangıç noktası ve mihenk taşı olarak belirleyen sistematik bir disiplindir (Yaşar 2017: 17-19).

Kur'an-ı Kerim'in İslam dinin temel kaynağı olması ve Müslümanların toplumsal yaşamlarında önemli bir yeri olması nedeniyle oryantalistler çalışmalarına ilk olarak Kur'an'dan başlamışlardır. Bu çalışmalar Kur'an-ı Kerim'in kaynağı ve metinleşme süreci üzerine yoğunlaşmıştır. Oryantalistler, Kur'an'ın kaynağı ile ilgili olarak birbirinden farklı birçok hipotez ortaya atmışlardır. Bu hipotezlerde onun kaynağını temel olarak Yahudi ve Hristiyanların yazılı ve sözlü kaynaklarına dayandırmakla beraber, bu çerçeveyi daha da genişletip Uzak Doğu dinlerinin yazılı ve sözlü malumatını ve ayrıca Hz. Peygamber (as) döneminde yaşayan haniflerin söylemlerini, putperest Arap kültürünü, Helenizm, Gnostizm, Maniheizm, Hermetizm, Neo-Platonizm gibi düşünceleri kaynak gösteren oryantalistler de bulunmaktadır (Yaşar 2017: 29).

Müslümanların Kur'an tarihiyle ilgili bilgilerinin doğruluğundan şüphe duyan oryantalistler Kur'an'ın tarihî arka planını septik bir yaklaşımla yeniden inşa etmeyi hedeflemişlerdir. Bu anlamda Hz. Peygamberin Aramice, Süryanice, İbranice ve Habeşçe gibi diller vasıtasıyla Yahudi ve Hristiyanların kaynaklarından sözlü ve tercüme

yoluyla malumat alıp bunlarla Kur'an'ı meydana getirdiğini, Kur'an'ın Hz. Osman mushafı öncesi bazı pasajlarının kaybolduğunu, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Osman mushaflarına bazı ekleme ve çıkarmalarda bulunulduğunu iddia etmişlerdir (Yaşar 2017: 168). Oryantalistler bu yaklaşımlarıyla Hz. Peygamberin peygamberliğinin sıhhatine ve İslam'ın ilahi kaynağı olan vahye şüphe sokmak, Müslümanların kafasına peygamberleri, Kur'an'ları, hukuk sistemleri ile ilgili meselelerde şüphe ve tereddütler sokmayı hedeflemişlerdir (es-Sibâ'î 1993: 43-53). Oryantalistler bu iddialarını bilimsel açıdan güvenilir delillerle ispat edemediklerinden farklı spekülasyon ve hipotezlere dayanmak zorunda kalmışlardır. Bunlar, bu hipotezlerinde her biri ayrı bir iddia ortaya attığından elde ettikleri veriler gelişimsel bir birikim oluşturamamıştır. Bundan dolayı Kur'an tarihinin arka planını yeniden inşa etmeyi başaramamış ve sonunda kendileri de bu iddialarından şüphe duyduklarını ifade etmişlerdir (Yaşar 2017: 169).

Kur'an-ı Kerim'le ilgili iddialarını ve hipotezlerini bilimsel olarak ispat edemeyen müsteşrikler bu defa İslam dininin ikinci kaynağı olan hadislere yönelmişlerdir. Bu bağlamda hadislerin sıhhati noktasında şüpheli yaklaşımı Ignaz Goldziher¹ (öl. 1921) başlatıp,

---

¹ Ignaz Goldziher (1850 -1921): 22 Haziran 1850'de Sigetvar'da doğdu. Dedeleri İspanya'dan Almanya'ya, oradan da Macaristan'a göç etmiş kuyumculukla uğraşan bir aileye mensuptur. Koyu Yahudi bir dinî çevrede büyüdü. Dört yaşında iken İbranice okumayı öğrendi, beş yaşından itibaren de Tevrat dersleri almaya başladı. Sekiz yaşında başladığı Talmud, İbranice dil bilgisi ve Yahudi din felsefesi dersleri Almanya'ya gönderildiği tarihe kadar (1868) devam etti. 1868-1870 ders yıllarını Berlin ve Leipzig'de geçirdi. Bu iki şehirde daha sonraki ilmi hayatını yönlendirecek ilk adımlarını attı, Arap ve Sami filolojisi dersleri aldı. Birçok üniversitede dersler verdi, hocalık yaptı. 13 Kasım 1921 tarihinde Rotlauf'da öldü ve Budapeşte Yahudi Mezarlığı'na gömüldü. En önemli eseri *Muhammedanische Studien*'in yanında çeşitli dillerde yayımladığı kitap ve makalelerinin toplam sayısı 700'ü aşmıştır (Hatiboğlu 1996: 102-105).

hadislerin ve isnatlarının uydurma olduğunu iddia etmiştir. Ona göre hadisler İslam'ın birkaç asır süren oluşum süreci içerisinde siyâsî, ictimâî, iktisâdî vs. birçok faktörlerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Goldziher'in şüpheli yaklaşımını Joseph Schacht (öl. 1969) devam ettirmiş, İslam hukukunun Kur'an ve sünnete değil, yabancı unsurlara dayandığını ispat etmeye çalışmıştır. Ona göre hadisler hicri ikinci asrın ilk yarısında hadisçiler tarafından uydurulmuştur. Hadislerle alakalı bu septik yaklaşım daha sonra diğer müsteşrikler tarafından devam ettirilmiştir (Ulu 2018: 143-145).

İslam dininin temel kaynaklarından olan Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflere ön yargı ve şüphe ile yaklaşan müsteşrikler bu yaklaşımın benzerini İslâmî ilimlerin önemli bir kaynağı olan cahiliye şiirine de yansıtmışlardır. Cahiliye şiirinin çeşitli nedenlerden dolayı şüpheli, uydurma olduğunu ileri sürmüşlerdir. Oryantalistlerin bu yaklaşımlarının ardında İslâmî ilimleri kaynaksız bırakmak istedikleri görülmektedir. Zira Kur'an-ı Kerim'in kaynağına şüphe ile yaklaştıktan sonra cahiliye şiirinin uydurma olduğunu iddia etmek İslâmî ilimleri kaynaksız ve referanssız bırakmak demektir. Cahiliye şiiri İbn Abbas'ın (öl. 68 / 687) ifadesiyle Arapların divanıdır, kültür hazinesidir (el-Kayrevânî 1990: 28). Bu şiir edebi yönünün yanında cahiliye toplumunun yaşam tarzı, örf-adetleri, inançları vb. hakkında bilgiler de vermektedir. Bu şiirin ve şairlerin uydurma olduğunu öne sürmek dolaylı olarak Kur'an-ı Kerim'in icazına gölge düşürmektedir. Zira Hz. Peygamberin en büyük mucizesi olan Kur'an-ı Kerim'in indiriliş gayesi özelde cahiliye toplumunun genelde tüm insanlığın inanç ve yaşam biçimlerini doğru bir şekilde düzenlemektir.

Bu bölümde cahiliye şiirinin şüpheli ve uydurma olduğunu savunan Nöldeke, Ahlwardt, Margoliouth ve Taha Hüseyin'in görüşleri ve dayandıkları deliller ele alınacaktır.

1.1. Nöldeke² ve Ahlwardt³

Alman müsteşriklerin hocası olarak isimlendirilen (Bedevî 2003: 595) Nöldeke'ye göre cahiliye şiiri hicri birinci asrın sonuna kadar sözlü olarak (şifahen) rivayet edilmiş, râvîler bunu karşılaştıkları herhangi bir bilgin veya bedeviden sözlü olarak almış, bu asrın sonlarında yani Emevîler döneminde yazıya geçirilmiştir. Dolayısıyla bu şiirin bir bölümü gerçek olabilir fakat çoğu intihaldir (Nöldeke (1984): 8-10; Sezgin 1991: 27; Bedevî 1979: 17-20).

Ahlwardt cahiliye şiirinin hicrî ikinci yüzyılda yazıya geçirildiğini söyler. Bu dönemin şairleri ile bu şiirin toplanması ve tedvini arasında 150 yıllık bir zaman aralığı olup şiirler bu dilimde sözlü olarak rivayet edilmiş ve kaçınılmaz olarak bunlara tahrifler ve hatalar karışmıştır. Nesilden nesile aktarılan bu rivayetleri toplayıp

---

² Theodor Nöldeke (1836-1930): 2 Mart 1836'da Hamburg'da doğdu. On dört yaşında iken önemli bir rahatsızlık geçirdi ve bundan sonraki hayatında sık sık hastalandı. Protestan ilahiyatçısı ve şarkiyatçı Heinrich Ewald ve Yahudi asıllı dil bilimci Theodor Benfey gibi hocalardan ders aldı. Arapça, İbranice, Türkçe, Farsça, Sanskritçe ve Latince öğrendi. Edouard Sachau, Carl Brockelmann, Friedrich Schwally, Charles James Lyall, C. Snouck-Hurgronje ve Enno Littmann gibi birçok ünlü oryantalist yetiştirmiştir. Kendisi meslektaşlarının çoğu gibi Sami dilleri ve Ahdi Atik metin tenkidi alanlarında uzmanlaşmıştır. Kur'an araştırmalarında bunların etkisini görmek mümkündür. Oryantalistler arasında meşhur olan *Geschichte des Qorans* (Kur'an Tarihi) adlı eserinin yanında birçok farklı alanlarda eser yazmıştır (Görgün 2007: 217-218).

³ Wilhelm Ahlwardt (1828-1909): 4 Temmuz 1828'de Greifswald'da doğdu. 1846'da Greifswald Üniversitesi'nde Şark dilleri tahsiline başladı. Burada *Dîvânü Benî Hüzeyl'i* yayımlayan J. G. Kosegarten'in Göttingen Üniversitesi'nde de H. Ewald'ın öğrencisi oldu ve 1851'de Greifswald Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. Arap edebiyatına hayran olan Ahlwardt'ın en önemli eseri Berlin Kraliyet sarayındaki el yazmalarını bir katalog haline getirdiği *Verzeichnis der arabischen Handschriften* (*Die Handschriften Verzeichnisse der königlichen Bibliothek zu Berlin*) (Berlin 1887-1899) adlı on ciltlik eserdir. Bunun yanında çoğu Arap edebiyatıyla alakalı birçok tahkik ve eseri vardır (Nuhoglu 2007: 28-29).

geçmiş mirası korumak adına ikinci yüzyılda yazı kullanılmıştır. Yine Ahlwardt şüpheli olan bu şiirde gerçek ve uydurma ihtimallerinin hangisi daha baskındır? diye bir soru sorar, ayrıntıların ve dikkatin önemsenmediği genel halk ağzlarıyla rivayet edilen bu şiirin orijinalliğinin zayıf, intihalinin baskın olduğunu belirtir (Ahlwardt 1872: 10-15; Sezgin 1991: 27, 28; Bedevî 1979: 41-86).

1.2. Margoliouth⁴ ve Taha Hüseyin

Margoliouth'a göre cahiliye şiiri elimize ya sözlü ya da yazılı olarak ulaşmıştır. Tamamının sözlü olarak ulaşması mümkün değildir, mümkün olsa da az bir bölümü ulaşmıştır. Zira Hz. Ömer'in (öl. 23 / 644) ifade ettiği gibi İslam'ın ilk dönemlerinde ve fetihlerin başlayıp devam ettiği süreçte bu şiire olan ilgi zayıflamıştır. Yine bu şiiri hıfzeden kişilerin doğal olarak veya çeşitli savaşlarda ölmeleri sonucu bu şiirin az bir kısmı rivayet edilmiş, ilerleyen zamanlarda ise tamamen unutulmuştur. Cahiliye döneminde bu şiirin yazıldığı doğrudur. Zira klasik kaynaklarda bazı şairlerin şiirlerini kendileri yazdıkları veya başkalarına yazdırdıkları ve süsledikleri şeklinde birçok rivayet vardır. Fakat bu yazılı metinler İslâmî döneme intikal etmemiştir. Bunun en önemli delili Kur'an-ı Kerim'deki bu ve buna benzer ayetlerdir:

---

⁴ David Samuel Margououth (1858-1940): Londra'da doğdu; Yahudi asıllı bir Hristiyan din adamının oğludur. Margoliouth Yakındoğu tarihi, İslam tarihi ve Arap edebiyatı alanlarında döneminin en önde gelen şarkiyatçılarından biri olarak kabul edilmiştir; ayrıca Hristiyan ilahiyatı Grek- Latin edebiyatı, Süryani ve Ermeni araştırmalarında da söz sahibiydi. Üniversitede okuduğu dillerden başka İbranice, Sanskritçe, Farsça, Türkçe, Ermenice ve Süryani'ce biliyordu. *The Letters of Abu'l-'Alâ of Ma'arrat an-No'mân* (Ebu'l-Âlâ el-Maarri'nin risalelerinin neşri ve İngilizce'ye tercümesidir), *Mohammed and the Rise of Islam* (İslam dini ve Hz. Peygamber'in biyografisi hakkındadır) gibi birçok eseri vardır (Yaşaroğlu 2003: 53-54).

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَنْزِيلٌ

“Yoksa okuduğunuz bir kitabımız mı var?” (Kalem 68 / 37) Burada geçen ‘ilâhî kitap’ anlamındaki ‘kitap’ kelimesi Margoliouth’a göre yazılı şiir metni anlamındadır. Margoliouth cahiliye şiirinin sözlü ve yazılı olarak İslâmî döneme intikal etmediğini belirttiğinden sonra elimizdeki mevcut cahiliye şiirinin üslup olarak Kur’an-ı Kerim’e benzediğini söyler. Cahiliye şiirinde lehçe farklılıklarının gözetilmemesi ve râvîlerin güvenilir olmayışı nedenlerinden dolayı bu şiirin Kur’an’ın ruhuna uygun olarak râvîler tarafından uydurulduğunu savunur (Margoliouth 1925; 417-449; Bedevî 1979: 87-130).

Cahiliye şiirinin Kur’an-ı Kerim’den önce yazıya geçirildiğini fakat sonradan uydurulduğunu ifade eden Margoliouth’un bu çelişkili tespitine Arap dünyasından Taha Hüseyin de katılmıştır. Taha Hüseyin 1926 yılında yazmış olduğu *Fi’ş-Şi’ri’l-Câhili* adlı eseriyle Margoliouth’un öne sürdüğü nedenlere birkaç gerekçe daha ekleyerek daha ileri gitmiş, sadece bu şiirin değil İmru’u’l-Kays (öl. 560), Züheyr (öl. 6 / 627), A’sâ (öl. 8 / 629) gibi büyük cahiliye şairlerinin de uydurma olduğunu savunmuştur (Hüseyin 138; Hüseyin 1933: 240). İslam ve Arap dünyasından gelen yoğun tepkiler ve eleştiriler sonucunda kitap mahkemelik olmuş ve yasaklanarak toplatılmıştır. 1958 yılında Taha Hüseyin kitaptan bazı bölümler çıkararak ve yeni bölümler ekleyerek *Fi’l-Edebi’l-Câhili* adıyla yeniden yayınlamıştır (Fazlıoğlu 2010: 377-379).

2. Cahiliye Şiirinin Orijinal Olduğunu Savunanlar

Cahiliye şiirinin şüpheli ve intihal olduğunu savunan görüş gerek müsteşrikler ve gerekse İslam dünyası tarafından reddedilmiştir. Bu bölümde bu şiirin orijinal ve gerçek olduğunu savunan Charles James Lyall, Fritz Krenkow, Erich Braunlich gibi müsteşriklerin ve İslam dünyasından bazı Arap edebiyatı tarihçilerinin görüşleri ve dayandıkları deliller ele alınacaktır.

2.1. James Lyall⁵ ve Krenkow⁶

Lyall'e göre cahiliye şiiri hicri birinci asrın ilk yarısında yazıya geçirilmiştir. Arap toplumunda önemli bir yeri olan şiirin nesiller boyunca aktarımında ise şaşılacak bir durum yoktur. Zira Arap toplumu güçlü bir hafızaya sahipti ve her şairin birden fazla ravisi vardı ve ravilik uzmanlık alanı haline gelmişti. Lyall bazı müsteşriklerin İmru'ul-Kays, Züheyr, Lebîd (öl. 41 / 661) gibi önemli cahiliye şairlerinin şiirlerinin sonradan uydurulduğu şeklindeki görüşlerini dehşet verici olarak görür. Zira bu şiirlerin gerçekliğine hicri birinci asrın şairleri inanıyor, Ahtal (öl. 92 / 710), Ferezdak (öl. 115 / 733), Cerîr (öl. 115 / 733) ve Zu'r-Rumme (öl. 117 / 735) gibi şairler cahiliye

---

⁵ James Lyall (1845 -1920): Cambridge ve Oxford üniversitelerinde öğrenim gördü. Londra'da 1898'den itibaren Hindistan Dairesi Hukuk ve Kamusal İşler Bölümü sekreteri olarak emekliye ayrıluncaya kadar çalıştı. Hindistan'da görev yaparken Arap dilini öğrenen ve eski Arap şiirine özel ilgi duyan Lyall, bir tatil devresinde geldiği Avrupa'da Strasburg Üniversitesi'nde Theodor Nöldeke'ye öğrenci olma fırsatını buldu ve ondan çok yararlandı. Bu sebeple eski Arap şiirine dair yayımladığı iki divanı Nöldeke'ye ithaf ederek mukaddimesinde söz konusu neşirdeki başarıları kendisine borçlu olduğunu belirtir. Eski Arap şiirinin önemli koleksiyonlarından biri olan *el-Mufaddayât*'ı tahkik eden Lyall'ın Arap edebiyatına dair birçok eser ve makalesi bulunmaktadır (Tüccar 2003: 264).

⁶ Fritz Krenkow (1872-1952): Kuzey Almanya'da bugünkü Mecklenburg-Vorpommern eyaletinin Schönberg şehrinde doğdu. Orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra babasının erken ölümü üzerine ticarete atılarak Lübeck, Bremen ve Berlin'de bulundu. 1894'te İngiltere'ye gitti ve 1911'de İngiliz vatandaşlığına geçti. Burada ticaret işini yürütürken ilmî çalışmalarını da sürdürdü ve Arapça öğrenerek Arap dili ve edebiyatıyla İslam dini ve medeniyeti konularında yoğunlaştı. 1927'de ticaret hayatından tamamen çekilip kendini ilmî çalışmalarına verdi. Hindistan, İngiltere ve Almanya'ya bağlı çeşitli üniversitelerinde dersler verdi. İslam dinine duyduğu sempaticiden dolayı bazen Muhammed Salim ismini kullanan Krenkow, daha çok Arap dili ve edebiyatı alanında yaptığı tahkik ve neşirleriyle tanınmıştır. Özellikle kendisinden önce tahkiki yapılmamış ve yayımlanmamış şiir mecmualarını ve divanları bularak bunları çeşitli nüshalarını karşılaştırmak suretiyle neşretmiş, bir kısmını da Batı dillerine çevirmiştir (Nuhoğlu 2002: 289-290).

şairlerini biçim ve içerik olarak örnek alıyorlardı (Lyll 1917: 374; el-Cubûrî 1997: 39-47).

Krenkow Arapların cahiliye şiirini çok erken dönemlerde yazıya geçirdiklerini söyler. Çünkü bu metinlerle alakalı ihtilafların çoğu Arap yazısının yapısından kaynaklanmaktadır. Zira ilk dönemlerde harfler noktasız ve harekesiz olarak kullanılıyordu. Bu yüzden yazıda hatalar meydana geliyordu. Araplar arasında şiirleri hıfz etme melekesi güçlü olduğundan sözlü rivayetlerde yazılı metinlere oranla fazla hata yapılmıyordu (Sezgin 1984: 162).

2.2. Erich Braunlich⁷

Braunlich'e göre farklı kabilelerden olan ve farklı lehçelerle konuşan cahiliye şairlerinin şiirlerinin aynı lehçede olması o zamanki toplumda lehçeler üstü bir dil olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Margoliouth'un bu şiirlerde lehçe farklılıkları gözetilmemiştir şeklindeki itirazı kabul edilemez. Yine onun cahiliye şiirinin Kur'an-ı Kerim'e üslup olarak benzediği ve sonradan uydurulduğu görüşü büyük bir hatadır. Çünkü gerek anlam ve gerek lafız olarak cahiliye şiiri Kur'an-ı Kerim'den tamamen farklıdır. Şöyle ki cahiliye şiirinde yer alan putperest inanca ait ifadeler, mersiyeler, hicivler, methiyeler, kabileler arası savaşlar ve çekişmeler vb. konular Kur'an'ın ruhuna terstir. Lafız olarak ise bu şiirde yer alan ve İslâmî dönemde dahi kullanılmayan garip lafızlar, kelime yapıları ve şaz ifadeler Kur'an-ı Kerim'in kelime ve cümle yapısından oldukça farklıdır. Sonuç olarak Braunlich sözlü rivayetten kaynaklı bazı intihaller olsa da cahiliye

---

⁷ Erich Braunlich (1892-1945): Birçok üniversitede hocalık yaptı, dersler verdi. Arap dili ve edebiyatı, cahiliye şiiri ve bedevi hayatı gibi alanlarda çalışmalarını yoğunlaştırdı, meşhur Alman müsteşriklerden biri olarak yerini aldı. İkinci Dünya savaşı çıkınca üniversite görevinden ayrılıp askeriyede çalışmaya başladı. 1945'te hastalandı ve elli üç yaşında öldü. Bestân b. Kays, Fehârisu's-Şevâhid, el-Bedv gibi birçok eser yayınladı (Bedevî 2003: 106).

şiiirinin o dönemki toplumun hayat tarzını yansıtan gerçek bir şiir olduğunu ifade eder (Braunlich 1926: 826-834; Bedevî 1979: 130-142).

Müsteşrikler tarafından başlatılan tartışmaya İslam dünyasından da birçok düşünür, tarihçi, edebiyatçı katılmış yazdıkları kitap ve makalelerle cahiliye şiirinin orijinal olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır. Çalışmamızın sınırlarını aşmaması için bunlardan Arap edebiyatı tarihçileri Ömer Ferrûh (öl. 1982) ve Şevkî Dayf'ın (öl. 2005) görüşlerine yer verilecektir. Bu konuda daha fazla bilgi için son zamanlarda yazılmış önemli çalışmalardan biri olan Afif Abdurrahman'ın *eş-Şi'ru'l-Câhili Hasâdu Karn* adlı esere başvurulabilir.

2.3. Ömer Ferrûh

Ömer Ferrûh'a göre intihal yapan bir kişi bir, iki beyit veya bir, iki kasideyi intihal edebilir fakat bir şairin kişiliğine bürünemez. Bunu yapsa dahi İmru'u'l-Kays, Züheyr, A'sâ gibi birçok cahiliye şairinin kişiliğine aynı anda bürünerek şiir uydurması mümkün değildir. Yine Kur'an-ı Kerim'de cahiliye şiirine işaret eden ayetler bulunmakta ve Emevî ve Abbasî dönemi şairlerinin divanlarında cahiliye şairlerinin isimlerine, kişiliklerine ve şiirlerindeki içeriğe yönelik bilgiler bulunmaktadır. Sonuç olarak cahiliye şiirinde bir takım intihallerin olması tamamını kuşkulu hale getiremez (Ferrûh 1984: 87, 88).

2.4. Şevkî Dayf

Şevkî Dayf'a göre cahiliye şiirinde uydurmalar çoktur. Fakat ilk dönem bilginleri bu durumu biliyorlardı ve kendilerine ulaşan şiirleri hem râvîleri hem de lafızları ve sîgâları bakımından değerlendiriyorlardı. Yani bu şiirleri ince eleyip sık dokuyorlardı. Bu yüzden Margoliouth ve Taha Hüseyin'in bu şiirin tamamının intihal olarak görmeleri yanlıştır. Sonuç olarak ilk dönem bilginlerinin şüphe ettiklerinden şüphe edilmeli, Ebû Amr b. el-Alâ (öl. 154 / 771), Mufaddal ed-Dabbî (öl. 170 / 786), el-Asmaî (öl. 216 / 831), Ebû Zeyd

el-Ensârî (öl. 215 / 830) gibi güvendikleri kişilerin rivayetlerine ise güvenilmelidir (Dayf: 175). Dayf, cahiliye döneminde şiir ezberine ve rivayetine kabilelerin çok önem verdiğini söyler. Zira şiir onların cahiliye dönemindeki yaşamlarının kaydıydı. Bir kabilenin şairi bir kaside söylediği zaman bunu kabiledaki hemen hemen her birey ezberliyor ve yayıyordu. Dolayısıyla Ebû Amr b. el-Alâ'nın yanında ciltler dolusu şiir mecmuasının bulunması abartılı karşılanmamalıdır (Dayf: 188).

3. Fuat Sezgin'in Yaklaşımı

Fuat Sezgin özel olarak cahiliye şiirinin genel olarak eski Arap şiirinin önemli bir konu olduğunu söyler. Çünkü bu konunun araştırılması İslam bilim ve kültürünü bilimsel olarak anlamada anahtar hükmündedir (Sezgin 1984: 159). Ona göre içinde bazı intihaller olsa da bu şiir intihal olarak nitelendirilemez. Zira hem klasik kaynaklarda yer alan bilgiler hem de modern dönemde yapılan çalışmalar bu şiirin orijinal ve gerçek olduğunu göstermektedir. Şöyle ki bu şiir Emevîler döneminde değil cahiliye döneminde yazıya geçirilmiştir. Emevîler döneminde toplanmış ve divanlar şeklinde tasnif edilmiştir (Sezgin 1984: 163).

Sezgin ifade etmiş olduğu bu önemli tespitleri son zamanlarda müsteşriklerin yaptıkları çalışmalardan ve klasik kaynaklardan hareketle ispatlamaya çalışır. Burada onun bu tespitleri başlıklar halinde verilecek, bunlara nasıl ulaştığı ve hangi delillerle ispatladığı gösterilmeye çalışılacaktır. Bu tespitler iki maddede toplanmaktadır:

A) Cahiliye şiirinin yazıya geçirilmesi cahiliye döneminde başlamıştır.

Cahiliye şiirinin sözlü olarak rivayeti ile alakalı araştırmacılar arasında herhangi bir tartışma olmamıştır. Yazıya geçirilmesi konusunda ise farklı görüşler ileri sürülmüştür. Yukarıda da değinildiği üzere Nöldeke'ye göre hicri birinci asrın sonunda yani Emevîler

döneminde, Lyall'e göre hicri birinci asrın ilk yarısında yani İslâmî dönemde yazıya geçirilmiştir. Fuat Sezgin'e göre ise ortaya çıktığı dönemde yani cahiliye döneminde kısmen yazıya geçirilmiştir. Modern dönemde yapılan çalışmalar bunu göstermektedir. Julius Wellhausen'e göre (öl. 1918) cahiliye şiirinin belirtilen geç bir dönemde yazılması imkânsızdır. Zira *Kitâbu'l-Eğânî*'de bunun çok daha erken dönemde yazıya geçirildiği ile alakalı birçok örnek vardır. Yine Sezgin ünlü müsteşrik Ignaz Goldziher'in yapmış olduğu araştırmalar sonucu ulaşılmış olduğu sonucun bunu kanıtladığını söyler. Goldziher, *Muhammedanische Studien* adlı kitabının ikinci cildinde cahiliye şairlerden Temim b. Mukbil'in (öl. 70 / 690) bir şiirinden hareketle cahiliye döneminde şiir yazımının yaygın olduğunu, Emevî hükümdarlarının isteği üzerine şiirlerin toplanmaya başladığını belirtir. *Dîvânu'l-Kabâil* adlı çalışmasında ise yeni delillerle şiirlerin Emevîler döneminde toplandığını ortaya koyar. Macarca yazdığı son çalışmasında ise şu sonuçlara ulaşmıştır: Kur'an-ı Kerim'den önce bir kitap bulunmamaktadır. Putperest şairlerin şiirleri kendi dönemlerinde mecmualarda toplanmamış, bu kasideler ya şairlerin bizzat kendileri veya şiirlerini rivayet etmek ve yaymakla görevli râvîleri tarafından yazılmıştır. Kasideler genelde sözlü olarak rivayet edilmiş, bazıları ise yazıya geçirilmiştir. Bu uzun kasidelerin nesiller boyunca aktarılmasında yazının kullanılmaması düşünülemez (Sezgin 1991: 29, 30).

Fuat Sezgin bu önemli tespitini ortaya koyarken meşhur Arap Edebiyatı Tarihçisi Carl Brockelmann'ın⁸ (öl. 1956) görüşlerinden de

---

⁸ Carl Brockelmann (1868-1956): Hamburg'un kuzeydoğusundaki Rostock şehrinde doğdu. Daha lisede iken dil öğrenme konusundaki olağan üstü kabiliyetiyle dikkati çekti. İbrânî, Ârâmî ve Süryânî dillerini öğrendi. 1886'da Rostock Üniversitesi'ne girdi. Şarkiyat tahsilinin yanı sıra Yunanca, Latince, Arapça, Habeşçe, Türkçe, Sanskritçe, Ermenice'yi de öğrendi. Mısır tarihi ve Kuzey ve Güney Afrika dilleriyle de meşgul oldu. İbnü'l-Esîr'in *el-Kamil*'i ile Taberî'nin *Ahbâru'r-Rusul ve'l-Mülûk*'u

faydalanır. Brockelmann 1898'de yayımlanan *Geschichte der Arabischen Litteratur (GAL)* adlı kitabında yeni buluşların Arapların yazıyı İslam'dan önce bildiğini gösterse de elimizdeki metinlerin İslam'ın zuhurundan sonra yazılmaya başladığını, İslam'dan önce sözlü olarak rivayet edildiğini bu yüzden bunlara hataların karıştığını söyler. 1937'de kitabına yazmış olduğu üç ciltlik zeyilde ise bu görüşünü tekrarlamamıştır. Bu açıdan Margoliouth ve Taha Hüseyin'in İslam'dan önce Kuzey Arabistan yarımadasında yazı tamamen kullanılmamıştır, dolayısıyla cahiliye şiirinin tamamı intihaldir şeklindeki görüşlerini hatalı bulur (Brockelmann: 63, 64). Arap edebiyatı tarihi ile ilgili son makalesinde ise cahiliye şiirinin tamamen intihal olduğunu söyleyenlerin aşırıya gittiklerini elimizdeki metinlerin doğru ve gerçek olmaması durumunda cahiliye ve İslâmî dönem şairleri arasındaki farkı anlayamayacağımızı ve Abbasî dönemindeki edebiyat eleştirmenlerinin bu metinlere itibar edemeyeceklerini dile getirir (Sezgin 1991: 33).

Fuat Sezgin'in tespitini dayandırdığı diğer bir kaynak klasik kaynaklardır. Bu kaynaklarda yer alan bilgilere göre cahiliye döneminde yazı yaygın olarak kullanılıyordu. Şairlerin çoğu yazmayı biliyor, Züheyr ve Hutay'a (öl. 59 / 678) gibi bazı şairler şiirlerini kendileri yazıyor, sonra daha güzel olması için bunlar üzerinde düzeltmeler yapıp süslüyordu (İbn Kuteybe 2009: 21, 22). Bazıları ise şiirlerini mektuplara yazıp padişahlara gönderiyordu (el-Esed 2010: 175). Şairlerin yanında bir veya daha fazla şiirlerini yazan ve yayan râvîler vardı ve bunlar da şairdi. Cahiliye döneminde râvîler bütün şiirleri yazıya geçirmiştir şeklinde bir iddiada bulunulamayacağı gibi

---

arasında bir intihal olup olmadığı konusundaki doktora tezini T. Nöldeke'nin yanında tamamladı (1890). Birçok üniversitede hocalık ve idarecilik yaptı. 6 Mayıs 1956'da Halle'de öldü. En önemli eseri olan *Geschichte der Arabischen Litteratur (Arap Edebiyatı Tarihi)* adlı eserinin yanında kitap, makale, tanıtma, tenkit ve benzeri çalışmalarının sayısı 600'ü bulur (Yüce 1992: 335-336).

Ahlwardt'ın sözlü rivayet olmasıydı eski şiir ortadan kalkacaktı sözünün doğruluğu da savunulamaz (Sezgin 1991: 35, 36).

Cahiliye şiirlerinin tamamen olmasa da kısmen yazılmaya başladığını söyleyen Sezgin bu durumun İslâmî dönemde de devam ettiğini belirtir. Şöyle ki Hz. Ömer İslâmî fetihlerin başlaması nedeniyle cahiliye şiiriyle meşguliyetin azaldığını ifade etmiş, Sa'd b. Ebî Vakkâs'ı (öl. 55 / 675) bu şiiri öğrenmekle görevlendirmiştir. Yine ünlü şair Ferezdak⁹ birçok beytinde yanında yazılı halde bulunan cahiliye şairlerinin divanından bahsetmektedir. (el-Esed 2010: 174, 175) Sonuç olarak bu şiirlerde yer alan hikmetli sözler, tarihsel olaylar, nesep bilgileri vb. bu şiirin o dönemde kayda alındığını ve bunun İslâmî dönemde de benzer şekilde devam ettiğini açık bir şekilde göstermektedir (Sezgin 1991: 36). Fuat Sezgin İslâmî dönemde cahiliye şiirinin gelişimini üç döneme ayırır:

Birinci dönem: Cahiliye döneminde olduğu gibi İslâmî dönemde de sınırlı bir şekilde şiir yazımı devam etmiştir.

İkinci dönem: Sözlü olarak rivayet edilen ve yazılan şiirler toplanmıştır.

Üçüncü dönem: Dilciler tarafından şiir divanları oluşturulmuştur.

---

⁹ Ferezdak: 20 (641) yılında Basra yakınındaki Kâzime'de varlıklı, kültürlü, cömert ve nüfuzlu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Yüzü veya alt dudağı somuna benzediği için kendisine bu anlama gelen Ferezdak lakabı verilmiş ve bu lakapla tanınmıştır. Ferezdak'ın şiiri büyük ölçüde cahiliye şiirinin etkisinde olup adeta yerleşik hayattan etkilenmemiş bir bedevi şiiri gibidir. Güçlü yapısı, akıcı üslubu, belagat ve fesahatı ile kendine has bir tarzı vardır. Teşbih, mecaz, kinaye gibi sanatları ustaca kullanmış, ifadelerinde icazı tercih etmiş ve garib (nadir) kelimeleri hissettirmeden kullanmaya çalışmıştır. 114 (732) yılında ölen Ferezdak'ın divanının yanında dönemindeki şairlere yazdığı hicviye ve methiyelerden oluşan şiirleri de vardır (Ergin 1995: 373-375).

Sezgin'e göre İslâmî dönemdeki Arap şiirinin bu durumu hadis yazımına benzemektedir. Zira hadis ilminin gelişimi de üç dönemde gerçekleşmiştir:

- a) Hadislerin yazımı
- b) Hadislerin toplanması, tedvini
- c) Hadislerin tasnif edilmesi

Hadis ve şiir rivayetleri arasında şöyle bir fark vardır: Hadis rivayetlerinde dinî hassasiyetten dolayı rivayet zincirine önem verilmiş, şiir rivayetinde ise bu durum önemsenmemiştir (Sezgin 1984: 163, 164).

B) Cahiliye şiiri Emevîler döneminde toplanmaya başlamış ve divanlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Fuat Sezgin şiir toplama faaliyetinin Muaviye (öl. 60 / 680) döneminde tarihsel olaylar ve bunlarla alakalı şiirlerin toplanmasıyla başladığını belirtir. Abîd b. Şerriyye (öl. 67 / 686) *Kitâbun fî Ahbâri Yemen ve Eşârihâ ve Ensâbihâ*, Ziyâd b. Ebîh (öl. 53 / 673) *Kitâbu'l-Mesâlib*, İbn Müferriğ el-Himyârî (öl. 69 / 688) *Sîretu Tubbe' ve Eşârihâ* adlı eserlerini bu dönemde yazmışlardır. Ona göre cahiliye şiiri sadece bununla ilgilenenler tarafından değil birçok müfessir ve tarihçi tarafından da biliniyor ve kayıt altına alınıyordu. Şe 'bî (öl. 103 / 721), Katâde (öl. 118 / 736), Zührî (öl. 124 / 742), Muhammed b. Sâib el-Kelbî (öl. 146 / 763), Avâne b. el-Hakem (öl. 147 / 764) bunlardan sadece birkaçıydı. Yine Ebû Amr b. el-Alâ, Hammâd er-Râviye (öl. 160 / 776), Mufaddal ed-Dabbî, Halefu'l-Ahmer (öl. 180 / 736), Ebû Amr eş-Şeybânî (öl. 213 / 828), Cennâd eş-Şerkî b. el-Kutâmî (öl. 231 / 846) bu dönemde şiirleri sözlü rivayet eden ve yazan kişilerdi (Sezgin 1991: 38-40).

Sezgin'e göre bütün bu tespitler cahiliye şiirinin tedvininde çok erken bir dönemde ve geniş bir çerçevede yazının kullanıldığını

göstermektedir. Bu şiirin tamamı orijinaldir denilemez, bunun içinde bazı intihaller mevcuttur. Fakat bu şiir iki yüz, iki yüz elli yıl boyunca sadece sözlü olarak rivayet edilmiştir şeklinde bir iddiada da bulunulamaz. Şiirlere ve hadislere erken bir dönemde yazılmalarına rağmen hatalar ve intihaller karışmıştır fakat yazı bunları sınırlandırmıştır. Sonuç olarak Lyall ve Braunlich gibi araştırmacılar bu şiirin orijinalliğini ortaya koymuşlardır. Bu orijinallik ise sözlü rivayetin yanında ancak yazı olarak kaydedilmesiyle mümkündür. Eğer bu orijinallik olmasaydı G. V. Grunebaum (öl. 1972) büyük cahiliye şairlerini zaman bakımından altı ekol veya bölüm şeklinde tasnif edemezdi (Sezgin 1991: 45, 46).

Sonuç

İslam bilim ve kültür dünyasının önemli referanslarından biri olan cahiliye şiirinin gerçekliği ile alakalı klasik dönemde herhangi bir tartışma konusu olmamış, İslâmî döneme intikal eden tarafıyla ilgili farklı görüşler ileri sürülmüştür. Nöldeke ve Ahlwardt gibi müsteşrikler bu şiirin uzun bir zaman boyunca sözlü olarak rivayet edildiğini bu yüzden intihal ve hatalara maruz kaldığını dolayısıyla şüpheli olduğunu savunmuşlardır. Margoliouth ve Taha Hüseyin ise bu durumu daha ileri götürerek bu şiirin tamamen intihal olduğunu iddia etmişlerdir. Kanaatimizce bu yaklaşımın arkasında İslâmî ilimleri temel kaynaklarının birinden yoksun bırakarak bu ilimlerin bilimsellikten uzak olduğunu göstermek amaçlanmaktadır. Yine bu iddiayla Kur'an-ı Kerim'in icazına gölge düşürülmek istendiği görülmektedir. Bu yaklaşıma muhalif olarak Lyall, Krenkow ve Braunlich gibi müsteşrikler yaptıkları araştırmalarla cahiliye şiirinin orijinal ve gerçek olduğunu ortaya koymuşlardır. Tartışmaya İslam dünyasından da birçok düşünür, tarihçi ve edebiyatçı katılmış, farklı delillerle bu şiirin orijinalliğini göstermeye çalışmışlardır.

Çalışmamızın konusu olan ünlü İslam bilim tarihçisi Fuat Sezgin modern çalışmalar ışığında klasik kaynaklara dayanarak cahiliye şiirinin orijinal ve gerçek olduğunu ispatlamıştır. Şöyle ki Julius Wellhausen ve Goldziher İslam'dan önce Arap yarımadasında yazının bilindiğini ve bu şiirin cahiliye döneminde yazılmaya başladığını ortaya koymuşlardır. Yine klasik kaynaklarda bu şiirlerin yazıldığı ile alakalı birçok rivayet ve bilgi vardır. Nöldeke ve Ahlwardt klasik kaynakları iyi araştırmadıklarından dolayı böyle şüpheli bir yaklaşım göstermişlerdir. Margoliouth'un görüşü ise kendi içinde çelişkili ve tutarsızdır. Bu şiir cahiliye döneminde sözlü rivayetin yanında kısmen yazılmış, İslâmî dönemde de bu durum devam etmiştir. Bu anlamda İslâmî dönemde şiir rivayeti hadis rivayetine benzemektedir. Emevîler döneminde ise şiirler toplanıp bir araya getirilmeye başlamıştır. Sonraki dönemlerde dâimî tarafından divanlar şeklinde tasnif edilmiş ve ilmî çalışmalar bu miras üzerine devam etmiştir.

Kaynaklar

Abdurrahman, Afif (2007). *eş-Şi'ru'l-Câhilî Hasâdu Karn*. Ammân: Dâru Cerîr.

Ahlwardt, Wilhelm (1872). *Bemerkungen über die Echtheit der alten arabishe Gedichte mit besonderer Beziehung auf die Dichter*, Greifswald.

Bedevî, Abdurrahman (1979). *Dirâsâtu'l-Musteşrikîn Havle Sıhhati'ş-Şi'ri'l-Câhilî*. Beyrut: Dâru'l-İlim li'l-Melâyîn.

_____ (2003). *Mevsû'atu'l-Musteşrikîn*. Beyrut: el-Müessesetu'l-Arabiyye.

Braunlich, Erich (1926). "Zur Frage der Echtheit der altarabischen Poesie", *Orientalistische Literaturzeitung Dergisi*, C. 29, s. 826-834.

Brockelmann, Carl. *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. (Gal) Çev: Abdulhalîm en-Neccâr. C. 6. Kahire: Dâru'l-Maârif.

el-Cubûrî, Vehîb Yahya (1997). *el-Musteşrikûn ve 'ş-Şi'ru'l-Câhilî Beyne 'ş-Şekki ve 't-Tevsîk*. Beyrut: Dâru'l-Ġarbi'l-İslâmî.

Dayf, Şevkî. *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî el-Asru'l-Câhilî*. Kahire: Dâru'l-Maârif.

Ergin, Ali Şakir (1995). “Ferezdak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 12, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 373-375.

el-Esed, Nâsiruddîn (2010). *Masâdiru'ş-Şi'ri'l-Câhilî ve Kîmetuha't-Târihiyye*. Ammân: Dâru'l-Feth li'd-Dirâsâti ve'n-Neşr.

el-Fâhûrî, Hannâ (1987). *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. Beyrut: Menşûrâtu Mektebeti'l-Bûlisiyye.

Fazlıoğlu, Şükran (2010). “Tâhâ Hüseyin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 39, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 377-379.

Ferrûh, Ömer (1984). *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. C. 6, Beyrut.

Görgün, Hilal (2007). “Nöldeke, Theodor”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 33, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 217-218.

Hatiboğlu, Mehmet Sait (1996). “Goldziher, Ignaz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 14, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 102-105.

Hüseyin, Taha (1933). *Fi'l-Edebi'l-Câhilî*. Kahire: Faruk Matbaası.

_____ *Fi'ş-Şi'ri'l-Câhilî*. Tunus: Dâru'l-Maârif li't-Tabâe ve'n-Neşr.

el-Kayrevânî, Ebû Alî el-Hasen İbn Reşîk (1990). *el-'Umde fî Smâ'ati'ş-Şi'ri ve Nakdih*, C. 2, Beyrut.

Kehhâle, Ömer Rıza (1972). *el-Edebu'l-Arabî fî'l-Câhiliyye ve'l-İslâm*. Dîmeşk: el-Mektebetu'l-Arabiyye.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Muslim ed-Dîneverî (2009). *eş-Şi'r ve 'ş-Şuarâ*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.

Lyall, Charles James (1917). *Some Aspects of Ancient Arabic Poetry as Illustrated by a Little Known Anthology*. in Proceedings of the British Academy.

Margoliouth, David Samuel (1925). “The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland”. *Cambridge University Press*, No. 3, July, s. 417-449.

Nöldeke, Theodor (1984). *Beitrage zur Kenntnis der Poesie der alten Araber*. Hannover.

Nuhoğlu, Hidayet Yavuz (2007). “Ahlwardt, Wilhelm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 2, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 28-29.

_____ (2002). “Krenkow, Fritz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 26, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 289-290.

Sezgin, Fuad (1984). *Muhâdarât fî Târîhi'l-Ulûmi'l-Arabîyye ve'l-İslâmiyye*. Frankfurt.

_____ (1991). *Târîhu't-Turâsi'l-Arabî*. Çev: Mahmûd Fehmî Hicâzî. C. 8, Riyad: Câmiatu'l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye.

es-Sibâ'î, Mustafa (1993). *Oryantalizm ve Oryantalistler*. Çev: Mücteba Uğur. İstanbul: Beyan Yayınları.

Taşdelen, Hasan (1993). “Orijinallik ve İntihal Arasında Eski Arap Şiiri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 5, s. 311-316.

Tüccar, Zülfikar (2003). “Lyall, Charles James”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 27, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 264.

Uulu, Tynchtykbek Manas (2018) “Oryantalistlerin Hadis, Sünnet ve Sahâbe Kavramlarına Yaklaşımları”. *Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmi Dergisi*, S. 24, s. 137-153.

Yalar, Mehmet (2008). “Cahiliye Şiirinin Tarihsel Gerçekliği Problemi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, s. 95-120.

Yaşar, Naif (2017). *Oryantalistlere göre Kur'an'ın Kaynağı ve Metinleşmesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.

Yaşaroğlu, M. Kâmil (2003). “Margoliouth, David Samuel”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 28, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 53-54.

Yüce, Nuri (1992). “Brockelmann, Carl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 6, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 335-336.

EXTENDED ABSTRACT

The Arabic poetry of the Jahiliyyah Period, also known as the Ancient Arabian Poetry, is the period that began approximately one and a half century before the arrival of Islam and ended with the birth of Islam. There were no debates on whether the poems of this period that survived to the Islamic era were real among historians of classical Arabic literature; the debates were on the amount of the poetry. According to some, almost all of this poetry is plagiarized, and some say that ten percent of it was plagiarized.

In late 19th and early 20th Centuries, some orientalists like Theodor Nöldeke and Wilhelm Ahlwardt, was skeptical of the existence of the Jahiliyyah poetry, and argued that this poetry could be plagiarism. According to Nöldeke, the Jahiliyyah poetry was narrated orally until the end of the first century A.H., and the people who received it verbally from any scholar or Bedouin they met, and was written at the end of this century, namely during the Umayyad Era. For this reason, part of this poetry may be real, but most of it is plagiarism. Ahlwardt says that the Jahiliyyah poetry was written in the second century A.H. There was a period of 150 years between the poets of this period and the collection of it, and poems were spoken orally in this language, and mistakes are inevitably mixed with them. To collect these rumors that passed down from generation to generation, and to preserve the past heritage, writing was used in the second century.

David Samuel Margoliouth and Taha Huseyn from the Arabian world went too far, and argued that this poetry was completely plagiarized. Margoliouth says that the Jahiliyyah Poetry was not transferred to the Islamic period verbally and in writing, but is similar to the Quran in terms of style. He argues that this poetry was made by the narrators in line with the spirit of the Qur'an because of the lack of observance of dialect differences in the Poetry of Jahiliyyah, and because narrators were not reliable. Taha Huseyn went further and added a few more justifications to Margoliouth's reasons, arguing that not only this poetry, but also the great Poetry of Jahiliyyah poets like Imruu'l-Kays, Zuheyr, and A'şa were also fabricated.

To oppose this approach, some orientalists like Charles James Lyall, Fritz Krenkow and Erich Braunlich, argued that this poem was original and true although there was some plagiarism. Many historians, men of letter, and thinkers from the Islamic world also supported this opinion based on various evidences. According to Lyall, the Poetry of Jahiliyyah was written in the first half of the 1st Century. There is nothing no wonder that poetry, which has an important place in the Arabian society, was transmitted over generations. Because the Arabian society had a strong memory,

and each poet had more than one narrator, and being a narrator was a specialty. Krenkow says that Arabs wrote the Poetry of Jahiliyyah in a very early period. Because most of the conflicts about these texts stem from the structure of the Arabic script. Because in the early periods, the letters were used without points and vowel marks. For this reason, mistakes occurred in writing. Since memorizing poetry was strong among Arabs, there were not many mistakes in the oral narratives when compared to the written texts. According to Braunlich, the fact that the poets of the Poetry of Jahiliyyah, who came from different tribes and who spoke different dialects, are in the same dialect suggests that there was a language above the dialects in the society in those times. For this reason, Margoliouth's objection arguing that dialect differences were not observed in these poems is not acceptable. Again, his argument that the Poetry of Jahiliyyah resembles the Qur'an in style, and was later fabricated is a big mistake. Because the Poetry of Jahiliyyah is completely different from the Qur'an both in terms of meaning and words.

One of the participants in this debate was the famous Islamic science historian Fuat Sezgin. He proved that the Poetry of Jahiliyyah is original and true based on classical sources and in the light of modern works. Thus, Julius Wellhausen and Ignaz Goldziher showed that writing was known in the Arabian Peninsula before Islam, and that this poetry began to be written during the Jahiliyyah Period. Again, in classical sources, there are many rumors and data about the writing of these poems. Nöldeke and Ahlwardt took such a skeptical approach because they did not investigate classical sources well. Margoliouth's opinion is contradictory and inconsistent in itself. The Poetry of Jahiliyyah was written in part in addition to the oral narrations during the period of ignorance, which continued in the Islamic period as well. In this sense, the poetry narration in the Islamic period resembles the Hadith narration. Poems began to be collected and brought together during the Umayyad period. In the following periods, poems were classified as divans by linguists and scientific studies continued on this heritage.